

Planowanie i realizacja procesu edukacyjnego

Beata Gizińska-Gigoła

Czynniki mające największy wpływ na efekty nauczania

Samoocena	1,44
Ocena kształtująca	0,90
Informacja zwrotna	0,73
Relacje nauczyciel -uczeń	0,72
Nauczanie oparte na rozwiązywaniu problemów	0,61
Cele będące wyzwaniem	0,56
Wpływ rówieśników	0,53
Zaangażowanie rodziców	0,51
Uczenie się w małych grupach	0,49
Motywacja	0,48

Kiedy uczeń jest zmotywowany?

- ✓ jeśli ma dobre relacje z nauczycielem,
- ✓ ma poczucie własnej wartości,
- ✓ ma poczucie bezpieczeństwa,
- ✓ nie jest przeciążony ilością prac domowych,
- ✓ kiedy nauczyciele nauczą go, jak się ma uczyć (neurodydaktyka),
- ✓ działaniom towarzyszą odczucia i emocje,
- ✓ cel jest dla niego bliski i wyraźny,
- ✓ bierze udział w planowaniu podejmowaniu decyzji,
- ✓ odczuwa satysfakcję z wykonanych zadań,
- ✓ dostrzega się jego wkład pracy, a nie tylko efekty,
- ✓ uwzględnia się jego potrzeby i zainteresowania,
- ✓ kiedy ma możliwość zrealizowania własnych pomysłów.

Realizacja procesu edukacyjnego

- Podstawa programowa kształcenia ogólnego
- Program nauczania dopuszczony do użytku w szkole (opracowany przez:
 - nauczyciela/grupę nauczycieli,
 - przez innego autora (wydawnictwo) lub:
 - będący modyfikacją programu proponowanego przez wydawnictwo.
- Plan pracy dydaktycznej (plan wynikowy, rozkład materiału)

Program nauczania

- Powinien uwzględniać całość obowiązującej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego.
- W programach nauczania pojawiają się treści wykraczające poza podstawę programową.

Formy wypowiedzi pisemnych

- **Instrukcja, w tym przepis** (Podstawa programowa 2009; uczeń: rozpoznaje formy gatunkowe...)
 - I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.
Czytanie i słuchanie.
- **Pamiętnik i dziennik** (pisane z perspektywy bohatera literackiego lub własnej).
 - III. Tworzenie wypowiedzi. Mówienie i pisanie.

Formy wypowiedzi pisemnych (Podstawa programowa 2017 r.)

Treści nauczania – wymagania szczegółowe Klasy IV–VI

- I. Kształcenie literackie i kulturowe.
 1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
 - 3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;

Formy wypowiedzi pisemnych, kl. IV-VI

- **Dialog**
- **Opowiadanie (twórcze, odtwórcze)**
- **Opis**
- **List**
- **Sprawozdanie
(z filmu, spektaklu, wydarzenia)**
- **Dedykacja**
- **Zaproszenie**
- **Podziękowanie**

Formy wypowiedzi pisemnych, kl. IV-VI

- **Ogłoszenie**
- **Życzenia**
- **Opis przeżyć wewnętrznych**
- **Charakterystyka**
- **Tekst o charakterze argumentacyjnym**
- **Plan odtwórczy
i twórczy tekstu**
- **Notatka**
- **Scenariusz filmowy**

Podstawa programowa a plan pracy dydaktycznej

- Dostępny, na bieżąco modyfikowany, „żywy”.
- Potrzebny nauczycielowi również w celu samokontroli, autorefleksji.
- Potrzebny podczas omawiania lekcji po obserwacji.
- Terminowość i rytmiczność realizacji podstawy programowej.
- Znajomość zapisów treści podstawy programowej.

			<i>Latarnik</i> <ul style="list-style-type: none"> • artykuł • norma: <ul style="list-style-type: none"> – językowa – wzorcowa – użytkowa • błąd językowy • błędy: <ul style="list-style-type: none"> – fleksyjne – składniowe – leksykalne * słownikowe * frazeologiczne * słowotwórcze <ul style="list-style-type: none"> – fonetyczne – stylistyczne – interpunkcyjne • nazwy osobowe • nazwiska: <ul style="list-style-type: none"> – męskie – żeńskie – małżeństw • nazwy: <ul style="list-style-type: none"> – miejscowe – narodowości i mieszkańców 				
52. Sprawdź, czy potrafisz	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik <i>NOWE Słowa na start!</i>, rozdział 2. <i>Ojczyzna</i>, s. 117–120 	<ul style="list-style-type: none"> • Jolanta Lamm, <i>Dzisiejsi patrioci</i> • Małgorzata Dąbrowska, <i>Marcin Kozera (fragmenty)</i> 		<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem tekst nieliteracki i formułuje odpowiedzi na pytania do niego • omawia treść tekstu literackiego i formułuje odpowiedzi na pytania do niego 		1	I.2.1 I.2.2
53. Wzorce	<ul style="list-style-type: none"> • podręcznik <i>NOWE Słowa na start!</i>, rozdział 3. <i>Wzorce</i>, s. 121 	<ul style="list-style-type: none"> • Georges de La Tour, <i>Święty Józef cieszący się</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • kompozycja • nastrój • światłocien 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje to, co zostało przedstawione na obrazie • omawia kompozycję dzieła • określa nastrój obrazu i wskazuje środki, które go kształtują • omawia relacje pomiędzy postaciami 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje prezentację na temat swojego wzorca 	1	I.2.3 I.2.6 IV.4

Komentarz [B4]: Do rozważenia po lekturze „Szyfrowe prace”

				* wyjaśnia ostatnie wersy utworu			II.3.2 III.2.5 IV.1
5. Jak napisać życzenia lub pozdrowienia?	* podręcznik <i>NOWE Słowa na start!</i> , rozdział 1. <i>Mój dom, moi najbliżsi</i> , s. 14–15		* redagowanie kartki pocztowej z życzeniami lub pozdrowieniami * nadawca * odbiorca * zwroty do adresata * zwroty pożegnalne	* poprawnie zapisuje adres * poprawnie zapisuje miejscowość i datę * stosuje zwroty do adresata * redaguje życzenia lub pozdrowienia * wskazuje różnice między SMS-em a kartką pocztową	* redaguje poprawną pod względem językowym, ortograficznym i kompozycyjnym kartkę pocztową z życzeniami lub pozdrowieniami w związku z daną sytuacją	1	II.1.3 II.1.5 II.3.1 II.3.2 II.4.1 III.2.1
6–7. Co wiemy o głoskach, literach i sylabach?	* podręcznik <i>NOWE Słowa na start!</i> , rozdział 1. <i>Mój dom, moi najbliżsi</i> , s. 16–18		* alfabet * litera a głoska * podział na samogłoski i spółgłoski * dzielenie wyrazów na sylaby	* zna kolejność liter w alfabecie * porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej * odróżnia głoski i litery * określa liczbę liter i głosek w podanych wyrazach * odróżnia samogłoski i spółgłoski * poprawnie dzieli wyrazy na sylaby * poprawnie przenosi wyrazy do następnej linii	* sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego * potrafi używać katalogu bibliotecznego	2	II.3.5 IV.4
8. Jak korzystać ze słownika?	* podręcznik <i>NOWE Słowa na start!</i> , rozdział 1. <i>Mój dom, moi najbliżsi</i> , s. 19–20		* korzystanie ze słownika ortograficznego i słownika języka polskiego	* wyszukuje wyrazy w słowniku języka polskiego i słowniku ortograficznym * głośno i wyraźnie czyta definicje wskazanych wyrazów * odczytuje skróty i oznaczenia słownikowe * w przypadku wątpliwości korzysta z odpowiedniego słownika * podejmuje próby korzystania z internetowych wersji słowników	* samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego i słownika języka polskiego, również on-line	1	IV.5 IV.6 IV.9
9. Jak się porozumiewamy?	* podręcznik <i>NOWE Słowa na start!</i> , rozdział 1. <i>Mój dom, moi najbliżsi</i> , s. 21–22		* nadawca * odbiorca * komunikat * sposoby przekazywania komunikatów	* określa nadawcę i odbiorcę komunikatu * odróżnia komunikaty słowne, graficzne i dźwiękowe * wyjaśnia podane znaki graficzne i symbole * odczytuje informacje przekazywane	* projektuje znaki graficzne przekazujące określone informacje * potrafi przekazać i odczytać wybrane słowa w języku migowym	1	II.3.1 II.3.2 II.3.3 II.3.4

Komentarz [B1]: Brak w podstawie

Ranga lekcji

- Lekcja – definicje
- *Organizacyjna forma nauczania oparta na realizacji określonego zadania dydaktycznego w ciągu ustalonego czasu (W. Okoń)*
- *Swoisty akt nauczania i uczenia się, który stanowi jedność całą i zamkniętą, celową i porządnie zbudowaną, uwieczoną określonym i pożądanym wynikiem kształcąco-wychowawczym (Z. Klemensiewicz)*

OGNIWA/FAZY/ STRUKTURA LEKCJI

FAZA WSTĘPNA	Cele: <ul style="list-style-type: none">- wprowadzenie w tematykę- intelektualna, emocjonalna rozgrzewka- postawienie problemu- podanie tematu i celu lekcji
FAZA REALIZACYJNA	Cele: <ul style="list-style-type: none">- przyswojenie przez ucznia konkretnej wiedzy i umiejętności- Ćwiczenia: praktyczne stosowanie nabytej wiedzy i umiejętności- utrwalanie poznanych zagadnień
FAZA KOŃCOWA	Cele: <ul style="list-style-type: none">- podsumowanie – rekapitulacja nowych wiadomości i umiejętności- zachęta do samodzielnej obserwacji- samoocena, autorefleksja

Struktura lekcji

- 1) uświadomienie uczniom celów i zadań dydaktycznych,
- 2) zaznajomienie uczniów z nowym materiałem,
- 3) kierowanie procesem uogólniania,
- 4) utrwalanie wiadomości,
- 5) kształtowanie umiejętności i nawyków,
- 6) wiązanie teorii z praktyką,
- 7) kontrola i ocena wyników nauczania.

Najważniejsze zasady dydaktyki

- Precyzyjne określenie celów kształcenia (zadań dydaktycznych)
- Strukturyzacja wiedzy
- Stopniowanie trudności
- Samodzielne rozwiązywanie problemów
- Zaplanowane i systematyczne działania nauczycieli i uczniów
- Aktywny udział uczących się
- Indywidualizacja uczenia się
- Kontrola postępów
- Informacja zwrotna

- Wprowadzająca i zaznamiająca uczniów z nowym materiałem
- Służąca opracowaniu nowego materiału (ćwiczeniowa)
- Utrwalająco-uzupełniająca nowy materiał (powtórzeniowa)
- Sprawdzająca postępy uczniów (kontrolno-oceniająca)
- Kombinowana (mieszana)

Planowanie lekcji

- Temat lekcji: zgodny z zapisami podstawy programowej
- Zakres materiału: dobór treści merytorycznych i zadań do tematu
- Cele ogólne
- Cele szczegółowe (operacyjne) – wskazane uczniom, sformułowane w sposób dla nich zrozumiały
- Struktura lekcji: część wstępna, główna i końcowa
- Organizacja przestrzeni klasowej
- Gospodarowanie czasem
- Metody i techniki (dobrane do tematu i celu lekcji)
- Formy organizacyjne (dostosowane do zadań dydaktycznych)
- Środki dydaktyczne

Formy pracy

- Indywidualna – inspiruje do samodzielności
- Zespołowa – uczy współdziałania
- W małych grupach zadaniowych – sprzyja realizacji trudniejszego zadania
- W parach – uczy współodpowiedzialności oraz udzielania i przyjmowania informacji zwrotnej

Taksonomia ABC (wg B. Niemierki)

POZIOM	KATEGORIA
1. WIADOMOŚCI	A. Zapamiętywanie wiadomości B. Zrozumienie wiadomości
2. UMIEJĘTNOŚCI	C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach trudnych

Lekcja - obszar do rozwoju

- Nauczyciel w roli głównej
- Nuda
- Przewaga metod podających
- Niewykorzystane dostępne multimedialne środki dydaktyczne, aplikacje
- Brak dyscypliny czasowej
- Brak spójności między realizowanym tematem a celami lekcji
- Podręcznik, zeszyt ćwiczeń – to środki dydaktyczne!

Nadzór pedagogiczny

- **Celem nadzoru pedagogicznego dyrektora jest doskonalenie jakości pracy szkoły.**
- **Inspirowanie nauczycieli do poszukiwania twórczych i skutecznych rozwiązań.**

Bardzo łatwo jest uczyć bardzo wielu rzeczy bardzo źle, czyli w taki sposób, że materiału na lekcjach dużo, ale prawdziwego uczenia się niewiele.

Powiedziałem mu, a on nadal nie wie!

rys.D.Sterna

z książki *Jak oceniać, aby uczyć?*

red. Paul Black

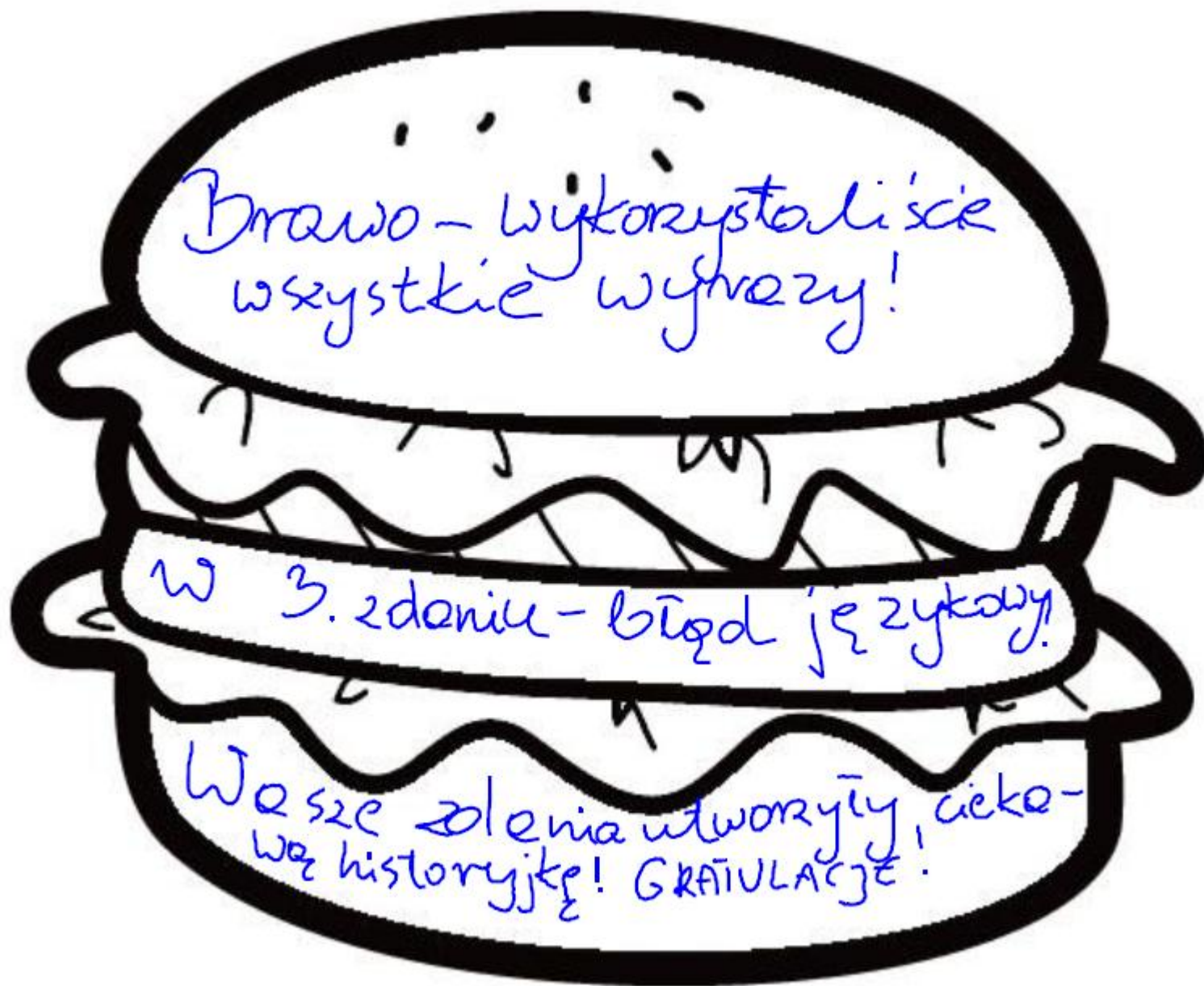
PIĘĆ STRATEGII OCENIANIA KSZTAŁTUJĄCEGO

- Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.
- Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą.
- Udzielanie uczniom takiej informacji zwrotnej, która przyczyni się do ich widocznych postępów.
- Umożliwianie uczniom, by korzystali wzajemnie ze swojej wiedzy i umiejętności.
- Wspomaganie uczniów, by stali się autorami procesu swojego uczenia się.

Tzw. trio OK (oceniańia kształtującego)

- Cele lekcji
- Kryteria sukcesu
- Podsumowanie lekcji

- wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia,
- odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,
- wskazówki – w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę,
- wskazówki – w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.

ARKUSZ OBSERWACJI LEKCJI

Data

Nauczyciel

Przedmiot

Klasa

Liczba uczniów:

Temat lekcji:

Cel/Cele lekcji:

Wyniki obserwacji

1) Cele lekcji i kryteria sukcesu

(Kiedy i jak uczniowie zostali z nimi zapoznani? Czy były zrozumiałe dla uczniów? Czy były sformułowane w sposób umożliwiający ocenę stopnia ich realizacji? Czy kryteria sukcesu były wyeksponowane podczas zajęć tak, aby uczeń mógł dokonać samooceny?)

2) Realizacja podstawy programowej

(Jakie konkretne treści podstawy programowej były na lekcji realizowane?)

3) Kompetencje kluczowe

(Które kompetencje kluczowe były podczas lekcji kształcone u uczniów: w zakresie rozumienia i tworzenia informacji; wielojęzyczności; matematyczne oraz w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii; cyfrowe; osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się; obywatelskie; w zakresie przedsiębiorczości; w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej)

4) Realizacja wniosków i rekomendacji po egzaminie ósmoklasisty

(Które wnioski i rekomendacje po egzaminie ósmoklasisty i jak realizował nauczyciel?)

5) Uwzględnianie na lekcji zadań typu egzaminacyjnego

(Czy podczas lekcji pojawiały się zadania typu: prawda-falsz, na dobieranie, wielokrotnego wyboru, z luką, krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi?)

6) Zadania sprzyjające utrwalaniu wiedzy i umiejętności

(Czy podczas lekcji wystąpiło np. zadanie na dobry początek? Czy nauczyciel zapewnił czas uczniom i sobie na podsumowanie lekcji?)

7) Efekty kształcenia

(Jakie umiejętności zdobyli uczniowie? Czy wykazywali się samodzielnością?)

8) Metody nauczania

(Czy metody były dobrze dobrane do celów? Czy metody były aktywizujące? Która/które z metod wykorzystał nauczyciel? Czy uczniowie byli aktywni? Czy współpracowali ze sobą i z nauczycielem? Czy uczyli się od siebie nawzajem?)

9) Indywidualizacja nauczania

(Jak nauczyciel dostosowywał metody i formy pracy do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów? – np. zadania o zróżnicowanym stopniu trudności, wybór zadania domowego, dostosowane karty pracy, wydłużony czas, kontrolowanie stopnia zrozumienia treści zadań, tekstów)

Wnioski/rekomendacje do dalszej pracy:

-
-

Podpis nauczyciela:

Podpis dyrektora: